

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા / હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો / હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his / her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયલય, અમદાવાદ

પ્રથમ અપીલ નં. ૪૪૭૯ થી ૪૪૮૧ સન ૨૦૦૭ સુધી

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી જયંત પટેલ અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી જી.બી. શાહ

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવા માટે પરવાનગી આપવામાં આવી શકે?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભ માટે મોકલવું કે નહીં ?

૩ શું ન્યાયમૂર્તીશ્રી ચુકાદાની સ્વચ્છ નકલ જોવાનું ઇચ્છે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અંગે અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે ?

=====

ઓરિયેન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ કો. લિ.અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ ગોપાલકૃષ્ણ કાલુરામ ગોરખા અને ૪....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

'ઉપસ્થીતી : અપીલકર્તા(ઓ) ક્રમાંક ૧ તરફથી શ્રી કેકે નાયર, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૫ તરફથી શ્રી હેમંત એસ. શાહ, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૧ – ૨ તરફથી શ્રી એસએસ ત્રિવેદી, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૩ – ૪

માટે નિયમની તામિલ થઈ પ્રાથમિક દાવેદાર(ઓ) તરફથી શ્રી એચએમ મોદી,
વકીલ

=====

સમક્ષ: માનનીય ન્યાયાધીશ શ્રી જયંત પટેલ અને

માનનીય ન્યાયાધીશશ્રી જી.બી. શાહ

તારીખ : ૦૬/૦૪/૨૦૧૫ -

મૌખિક ચુકાદો

(પ્રતિ : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જયંત પટેલ)

૧. કારણ કે બધી અપીલો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલા સામાન્ય ચુકાદા અને એવોર્ડમાંથી ઉદ્ભવે છે, તેથી તે બધાની એકસાથે વિચારણા કરવામાં આવે છે.

૨. કેસના સંક્ષિપ્ત તથ્યો એવા છે કે તા. ૫.૭.૧૯૯૮ના રોજ, જ્યારે મૃતકો નોંધણી નં. જીજે-૬-૬બલ્યુ-૫૧૬૧ ધરાવતી ટાટા સુમોમાં પાલનપુર માર્ગે જોધપુરથી અમદાવાદ પરત ફરી રહ્યા હતા, ત્યારે નોંધણી નં. જીજે-એક્સ-૯૪૭૭ ધરાવતી એક લકઝરી બસ ટાટા સુમો સાથે અથડાઈ હતી અને તેના પરિણામે ગંભીર અકસ્માત સર્જાયો હતો. મૃતકોને ઈજાઓ પહોંચી હતી અને અંતે તેઓ ઈજાઓને કારણે મૃત્યુ પામ્યા હતા. આવા અકસ્માતથી ત્રણ દાવા અરજીઓ ઊભી થઈ હતી; જેમાંથી એક ૧૯૯૯ની એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૧ રૂ. ૧૧,૦૦,૦૦૦/- ના વળતર માટે હતી, બીજી ૧૯૯૯ની એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૨ રૂ. ૩૨,૦૦,૦૦૦/- ના વળતર માટે હતી અને ત્રીજી ૧૯૯૯ની એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૫ રૂ. ૨૫,૦૦,૦૦૦/- ની હતી. ન્યાયાધિકરણએ, દાવા અરજીના નિષ્કર્ષે, પ્રદાન કર્યું.

એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૧ ના ૧૯૯૯ માં ૭.૫% ના દરે વ્યાજ સાથે રૂ. ૬,૧૧,૦૦૦/-, એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૨ ના ૧૯૯૯ માં ૭.૫% ના દરે વ્યાજ સાથે રૂ. ૨૧,૪૧,૦૦૦/- અને એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૫ ના ૧૯૯૯ માં ૭.૫% ના દરે વ્યાજ સાથે રૂ. ૧૪,૭૫,૦૦૦/-. આ પરિસ્થિતિઓ હેઠળ, હાલની અપીલો આ અદાલત સમક્ષ છે. અમે નોંધ કરી શકીએ છીએ કે પ્રથમ અપીલ નં. ૪૪૭૯ ના ૨૦૦૭ એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૧ ના ૧૯૯૯ માં થયેલ ચુકાદા અને પુરસ્કાર વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે; પ્રથમ અપીલ નં. ૪૪૮૦ ના ૨૦૦૭ એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૫ ના ૧૯૯૯ માં થયેલ ચુકાદા અને પુરસ્કાર વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે; અને પ્રથમ અપીલ નં. ૪૪૮૧ ના ૨૦૦૭ એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૨ ના ૧૯૯૯ માં થયેલ ચુકાદા અને પુરસ્કાર વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩. અમે તમામ અપીલોમાં અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાયરને સાંભળ્યા છે, તેમજ તમામ અપીલોમાં સંબંધિત મૂળ દાવેદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એમ. મોદી, શ્રી એસ.એસ. ત્રિવેદીના સ્થાને, હાજર રહ્યા છે, અને તેઓ જણાવે છે કે રકમ ઉપાડવા માટેની દીવાની અરજી(ઓ) સાથે મુખ્ય અપીલોમાં તેઓએ અગાઉથી પોતાનું હાજરીનામું દાખલ કર્યું છે, જેનો નિકાલ થઈ ગયો છે, તેમજ સંલગ્ન અપીલોમાં સંબંધિત પ્રતિવાદી એવા ટાટા સુમોની ન્યૂ ઇન્ડિયા એશ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ – વીમા કંપની તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હેમંત શાહ હાજર રહ્યા છે.

૪. બંને વાહનોના ચાલકો એટલે કે; ટાટા સુમો અને લક્ઝરી બસ વચ્ચે

જવાબદારીના વહેંચણીના મુદ્દે, એટલે કે દરેકની ૫૦% મુજબ, અપીલકર્તાની તરફથી કોઈ આક્ષેપ ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી અને અપીલકર્તા તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે વર્તમાન અપીલો માત્ર સંબંધિત દાવા અરજીઓમાં વળતર તરીકે આપવામાં આવેલી રકમના પરિમાણ સુધી જ મર્યાદિત છે. તેમની રજૂઆત મુજબ, ટ્રિબ્યુનલએ દરેક મામલામાં વળતરની વધુ રકમ મંજૂર કરી છે અને તેથી વળતરની રકમનું પરિમાણ ઘટાડવા યોગ્ય છે.

૫. જ્યારે, તમામ અપીલોમાં મૂળ દાવેદાર(ઓ) તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોદી દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી કે વળતરની રકમનું પરિમાણ ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે અને તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા ઉપસ્થિત થતી નથી.

૬. શ્રી શાહ, ટાટા સુમો અંગેના અહીંના પ્રતિવાદી ન્યૂ ઈન્ડિયા એશ્યોરન્સ કંપની તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલે એવું જણાવ્યું છે કે તેમના અસીલે ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદા અને વળતરનો હુકમ સ્વીકારી લીધો છે અને કોઈ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી નથી.

૭. સુવિધા માટે અને પરિમાણ અંગેની દલીલોનો નિરાકરણ કરવા માટે અમે દરેક મામલાને અલગથી વિચારીએ.

૮. એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૧ ના ૧૯૯૯ માં, એવું પ્રગટ થાય છે કે

ટ્રિબ્યુનલએ મૃતકની આવક રૂ. ૩,૦૦૦/- પ્રતિ મહિનો ગણાવી હતી અને તે મુજબ, વાર્ષિક આવક રૂ. ૩૬,૦૦૦/- તરીકે માનવામાં આવી હતી. મૃતકની વય ૨૮ વર્ષ હતી. ભાવિ આવકનો વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને વાર્ષિક તે રૂ. ૫૪,૦૦૦/- તરીકે માનવામાં આવી હતી. ઉક્ત રકમમાંથી, વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફ ૧/૩ રકમ કપાત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ૧૬ નો ગુણક લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો અને વળતર મંજૂર કરવામાં આવ્યું છે.

૯. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ દલીલ એવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલએ ૧૬ નો ગુણક લાગુ કરીને વળતર મંજૂર કરવું ન જોઈએ અને એમ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે પગારચિઠ્ઠી અથવા અન્ય કોઈ પુરાવાના અભાવે મૃત્યુ પામનારની ભવિષ્યલક્ષી આવકનો વિચાર કરી શકાય તેમ નહોતો; તેથી આ અદાલત દ્વારા વળતરની રકમ ઘટાડવામાં આવે. ૧૦. આ દલીલની તપાસ કરતાં જાણવા મળે છે કે મૃત્યુ પામનાર ડિપ્લોમા ઈજનેર હતો. અમારી દૃષ્ટિએ, ડિપ્લોમા ઈજનેર માટે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પ્રતિમાસ રૂપિયા ૩,૦૦૦/- જેટલી આવકનું કરવામાં આવેલ મૂલ્યાંકન ઊંચી બાજુનું હતું એવું કહી શકાય તેમ નથી. મૃત્યુ પામનારની ઉંમર ૨૮ વર્ષ હતી, તે પગારદાર વ્યક્તિ હતો અને તેથી સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સરલા વર્મા અને અન્ય વિ. દિલ્હી ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન અને અન્ય, અહેવાલિત (૨૦૦૯) ૬ એસસીસી, ૧૨૧ ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય મુજબ ૫૦% નો વધારો આપી ભવિષ્યલક્ષી આવક ગણવામાં આવે તો તે પણ ઊંચી બાજુનું હતું એવું કહી શકાય તેમ નથી.

૧૧. વધુમાં, ટ્રિબ્યુનલએ વ્યક્તિગત ખર્ચ માટે ૧/૩ ભાગ ગણ્યો છે, છતાં મૂળ દાવેદારો માત્ર માતા-પિતા હતા અને મૃત્યુ પામનારની પત્ની નહોતી. એ નોંધવાનું પણ યોગ્ય છે કે મૃત્યુ પામનારની પત્નીનું પણ અકસ્માતમાં અવસાન થયું હતું અને મૃત્યુ પામનાર પતિના માતા-પિતાએ અધિનિયમની કલમ ૧૬૩અ હેઠળ વળતર માટે મેકપી નં. ૫૦૪ ઓફ ૧૯૯૯ તરીકે અલગ દાવા અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં ટ્રિબ્યુનલએ એ જ દાવેદારોને, જે મેકપી નં. ૫૦૧ ઓફ ૧૯૯૯ માં પણ દાવેદારો હતા, અગાઉથી જ રૂપિયા ૧,૮૮,૨૦૦/- વળતર મંજૂર કર્યું છે. અમારી દૃષ્ટિએ, માતા-પિતાના નિર્ભરતામાં મૃત્યુ પામનારના યોગદાનના પાસાને ધ્યાનમાં લેતાં, ૧/૨ રકમ પોતાને અને પોતાની પત્નીને લગતા વ્યક્તિગત ખર્ચ માટે ગણી શકાય અને ૧/૨ રકમ માતા-પિતાને મળવાપાત્ર નિર્ભરતા લાભ તરીકે ગણી શકાય. તે મુજબ, પ્રતિ વર્ષ રૂપિયા ૫૪,૦૦૦/- માંથી જો ૧/૨ રકમ વ્યક્તિગત ખર્ચ તરીકે ગણવામાં આવે, તો પ્રતિ વર્ષ રૂપિયા ૨૭,૦૦૦/- દાવેદારોને મળવાપાત્ર નિર્ભરતા લાભ તરીકે ગણાશે. ટ્રિબ્યુનલએ મૃત્યુ પામનારની ઉંમરને ધ્યાનમાં રાખીને ૧૬ નો ગુણાંક લાગુ કર્યો છે. સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય મુજબ યોગ્ય ગુણાંક ૧૭ થાય.

૧૨. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાયરેએ દલીલ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો કે ગુણક લાગુ કરવાની હેતુસર દાવેદારોની, જેઓ માતા-પિતા હતા, ઉંમર ધ્યાનમાં લેવી જોઈતી હતી અને મૃત્યુ પામેલની ઉંમર નહીં.

૧૩. અમારા મત મુજબ, અમૃત ભાનુ શાલી અને અન્ય વિ. નેશનલ

ઈન્શ્યોરન્સ કંપની લિ. અને અન્ય, જેનો અહેવાલ (૨૦૧૨) ૧૧ એસ.સી.સી., ૭૩૮ માં પ્રકાશિત થયો છે, તે કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, ઉક્ત દલીલ અમને વધુ સમય સુધી અટકાવવી જોઈએ નહીં, જેમાં પરિષદ ૧૫ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:—

૧૫. ગુણકની પસંદગી અવસાન પામેલ વ્યક્તિની ઉંમરના આધારે કરવામાં આવે છે અને આશ્રિતની ઉંમરના આધારે નહીં. અવસાન પામેલ વ્યક્તિના આશ્રિતોની સંખ્યા એકથી વધુ હોઈ શકે છે અને તેમની ઉંમરો અલગ અલગ હોઈ શકે છે અને તેથી, વળતરની ગણતરી સાથે આશ્રિતોની ઉંમરનો કોઈ સંબંધ નથી.

૧૪. સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત અવલોકનોના પ્રકાશમાં, જ્યારે ગુણક લાગુ કરવાનો હોય ત્યારે દાવેદારોની ઉંમર અસંગત છે અને તે હેતુ માટે મૃતકની ઉંમર જ પ્રસ્તુત છે, એવો નિષ્કર્ષ અમને જણાતો નથી. તેથી, જો વાર્ષિક વળતરરૂપ રૂ.૨૭,૦૦૦/- પર ૧૭ નો ગુણક લાગુ કરવામાં આવે, તો તે રકમ રૂ.૪,૫૯,૦૦૦/- થાય.

૧૫. વધુમાં એવું પણ જણાય છે કે અધિકરણે સંપત્તિહાનિ બદલ રૂ.૧૦,૦૦૦/-, જીવનહાનિ બદલ રૂ.૧૦,૦૦૦/- અને પ્રેમ તથા સ્નેહના ગુકસાન બદલ રૂ.૧૦,૦૦૦/- મંજૂર કર્યા છે, જે અમારી દૃષ્ટિએ ઓછી રકમ છે. તેથી, હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, સંપત્તિહાનિ, પ્રેમ તથા સ્નેહના

નુકસાન અને જીવનહાનિના સંયુક્ત મથાળા હેઠળ યોગ્ય રકમ રૂ.૫૦,૦૦૦/- થવી જોઈએ, તથા તેના ઉપરાંત અધિકરણ દ્વારા અગાઉથી મંજૂર કરાયેલા રૂ.૫,૦૦૦/- અંતિમ સંસ્કાર ખર્ચ તરીકે. આ પરિસ્થિતિઓમાં, વળતરની યોગ્ય રકમ રૂ.૫,૧૪,૦૦૦/- થાય (રૂ.૪,૫૯,૦૦૦/- ઉપરાંત રૂ.૫૫,૦૦૦/-) વળતર તરીકે, તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અગાઉથી જ આપવામાં આવેલ વ્યાજ સાથે. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને એવોર્ડ તે હદ સુધી સુધારવા યોગ્ય છે. જણાવેલ રકમમાંથી ૫૦% અપીલકર્તા વીમા કંપનીને અનુસૂચિત થાય છે અને તેવી ૫૦% રકમ રૂ.૨,૫૭,૦૦૦/- થાય છે, જ્યારે અગાઉ અપીલકર્તા વીમા કંપનીની જવાબદારી રૂ.૩,૦૫,૫૦૦/- હતી. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને એવોર્ડ માત્ર તે હદ સુધી જ સુધારવા યોગ્ય છે, કારણ કે બીજી વીમા કંપનીએ પહેલેથી જ તે ચુકાદો સ્વીકારી લીધો છે.

૧૬. તદનુસાર, વર્ષ ૨૦૦૭ ની પ્રથમ અપીલ નં. ૪૪૭૯ – વર્ષ ૧૯૯૯ નો એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૧ માં, એવું અવલોકિત અને ઠરાવવામાં આવે છે કે મૂળ દાવેદાર(ઓ) અપીલકર્તા વીમા કંપની પાસેથી રૂ. ૨,૫૭,૦૦૦/- ના વળતર મેળવવા હકદાર રહેશે, જે પર દાવો અરજિની તારીખથી લઈને રકમ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ચુકવવામાં અને/અથવા જમા કરવામાં આવે ત્યાં સુધી ૭.૫% ના દરે વ્યાજ મળવા પાત્ર રહેશે અને જો તે રકમ જમા કરવામાં આવી હોય, તો તેના પર ઉપજેલ વ્યાજ સહિત. ટ્રિબ્યુનલનો ચુકાદો અને એવોર્ડ સુધારવા પાત્ર છે. તેથી, તે મુજબ સુધારવામાં આવે છે.

૧૭. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે મૂળ દાવેદાર ક્રમાંક ૧નું અવસાન થયું છે. જો એવી સ્થિતિ હોય અને મૃત્યુ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં આવે, તો વળતરની રકમ બાકીના દાવેદાર(ઓ)ને ઉપલબ્ધ રહેશે.

૧૮. સન ૧૯૯૯ ની એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૫ માં, અધિકરણના ચુકાદા અને પુરસ્કારના અવલોકનથી જણાય છે કે મૃત્યુ પામેલની આવક રૂપિયા ૮,૦૦૦/- પ્રતિ મહિના તરીકે આંકવામાં આવી છે અને ત્યારબાદ, ૫૦% ઉમેરીને ભાવિ આવકનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે અને ત્યાર પછી વાર્ષિક આવક રૂપિયા ૧,૪૪,૦૦૦/- તરીકે ગણવામાં આવી છે.

૧૯. જોકે, ઉક્ત રકમમાં આવકવેરા તરફની કપાત સર્વોચ્ચ અદાલતે સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણમાં આપેલા નિર્ણય અનુસાર ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવી નથી, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે સંબંધિત સમયમાં આવકવેરા હેઠળની કરમુક્તિ મર્યાદા બહુ ઓછી હતી. અકસ્માતની તારીખ ૫-૭-૧૯૯૮ છે. ઉક્ત સમયગાળાના ૧૯૯૮-૧૯૯૯ના હિસાબી વર્ષ દરમિયાન, આવકવેરાની કરમુક્તિ મર્યાદા રૂ. ૫૦,૦૦૦/- હતી. રૂ. ૫૦,૦૦૦/- થી વધુની કોઈપણ રકમ કરપાત્ર હતી. જોકે, આ હકીકતનો ન્યાયિક નોંધ લેવામાં આવી શકે છે કે ઉક્ત કરમુક્તિ મર્યાદામાં વધારો થયો છે અને કરમુક્તિ મર્યાદાથી ઉપરની આવક માટેના કરના સ્લેબ્સમાં પણ નોંધપાત્ર ઘટાડો થયો છે.

અતએવ, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, રૂ. ૫૦,૦૦૦/- ની કરપાત્ર મર્યાદાથી ઉપરની આવક પર ૧૦% ની કપાત કરવી યોગ્ય છે એવું અમે માનીએ છીએ.

તદનુસાર, આવકવેરા કપાતના હેતુસર રૂ.૯૪,૦૦૦/- ને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર રહેશે (રૂ.૧,૪૪,૦૦૦/- માંથી રૂ.૫૦,૦૦૦/- ની મુક્તિ મર્યાદા બાદ) અને જો ૧૦% ગણવામાં આવે, તો ઉક્ત રકમ રૂ.૯૪૦૦/- થાય અને તેને પૂર્ણાંકમાં ગોળ કરવામાં આવે તો તે રૂ.૯૫૦૦/- થાય. ઉક્ત રૂ.૧,૪૪,૦૦૦/- માંથી જો રૂ.૯,૫૦૦/- કપાત કરવામાં આવે, તો શુદ્ધ રકમ રૂ.૧,૩૪,૫૦૦/- થાય.

૨૦. ટ્રિબ્યુનલએ વ્યક્તિગત ખર્ચ તરફ ૧/૩ ભાગની કપાત વિચારેલી છે. પરંતુ એવું જણાય છે કે દાવેદારોની સંખ્યા ૩ કરતાં વધુ, એટલે કે ૪ હતી અને સર્વોચ્ચ અદાલતના સરલા વર્મા (સુપ્રા) ના કેસના નિર્ણય મુજબ વ્યક્તિગત ખર્ચ માટે ૧/૪ ભાગ કપાત કરવી આવશ્યક છે અને તેવી ૧/૪ રકમ રૂ.૩૩,૬૨૫/- થાય અને રકમનો ૩/૪ ભાગ રૂ.૧,૦૦,૮૭૫/- થાય અને આવી સંખ્યાને પ્રતિ વર્ષ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- તરીકે ગોળ કરી શકાય, જે રકમ વળતરના હેતુસર ભાવિ આર્થિક નુકસાન તરફ ધ્યાનમાં લઈ શકાય. ટ્રિબ્યુનલએ ૧૫ નો ગુણાંક લાગુ કર્યો છે, જે સરલા વર્મા (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય મુજબ યોગ્ય છે, કારણ કે મૃત્યુ પામેલાની વય ૩૮ વર્ષ હતી. તેથી, જો ૧૫ નો ગુણાંક લાગુ કરવામાં આવે, તો ભાવિ આર્થિક નુકસાન તરફની કુલ રકમ રૂ.૧૫,૧૩,૧૨૫/- થાય અને તેને રૂ.૧૫,૧૫,૦૦૦/- તરીકે ગોળ કરી શકાય.

૨૧. એવું જણાય છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મિલકતના ગુકસાન બદલ રૂ.૧૦,૦૦૦/- , જીવનહાનિ બદલ રૂ.૧૦,૦૦૦/- અને સ્નેહ તથા લાગણીના ગુકસાન બદલ રૂ.૧૦,૦૦૦/- આપવામાં આવ્યા છે, જે અમારી દૃષ્ટિએ સંયુક્ત મથકો હેઠળ રૂ.૫૦,૦૦૦/- તથા અંતિમવિધિ ખર્ચ બદલ રૂ.૫,૦૦૦/- હોઈ શક્યા હોત. તેથી, હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં, મિલકતના ગુકસાન, જીવનહાનિ તથા સ્નેહ અને લાગણીના ગુકસાનના સંયુક્ત મથક હેઠળ રૂ.૫૦,૦૦૦/- અને અંતિમવિધિ ખર્ચ બદલ રૂ.૫,૦૦૦/- આપવું યોગ્ય છે એવું અમે માનીએ છીએ. તદનુસાર, જો ઉપરોક્ત રકમ ઉમેરવામાં આવે, તો કુલ રકમ રૂ.૧૫,૭૦,૦૦૦/- થાય. પરંતુ ટ્રિબ્યુનલએ રૂ.૧૪,૭૫,૦૦૦/- ની રકમ ફાળવી છે. પરંતુ દાવેદારો પહેલેથી જ વળતરથી સંતોષ પામેલા છે, કારણ કે તેમણે કોઈ અપીલ દાખલ કરી નથી. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ફાળવાયેલ વળતરની રકમ કરતાં કોઈ ઘટાડો કરવો જરૂરી થાય તેમ અમે માનતા નથી. તદનુસાર, કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી નથી.

૨૨. તેથી, પ્રથમ અપીલ ક્રમાંક ૪૪૮૦ સન ૨૦૦૭ નામંજૂર થવા પાત્ર છે અને તે મુજબ નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૨૩. ૧૯૯૯ની એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૨ માં, ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદા અને પુરસ્કારના અવલોકનથી જણાય છે કે મૃત્યુ પામેલ ગુજરાત સ્ટેટ ફર્ટિલાઈઝર કંપની લિ.માં ટાઈપિસ્ટ તરીકે કામ કરતો હતો અને તેની પગારપત્રક નોંધ પર આંક ૫૩

તરીકે રજૂ કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ તેનો છેલ્લો મેળવેલ પગાર રૂ. ૧૩,૫૫૮/- હતો અને ટ્રિબ્યુનલે તેને ગોળ કરીને રૂ. ૧૩,૦૦૦/- ગણ્યો હતો. ત્યારબાદ, ન્યાયાધિકરણે સંભવિત આવકનો વિચાર કરીને ભવિષ્યના આર્થિક નુકસાનની રકમ નક્કી કરવાની હેતુસર મૃતકની વાર્ષિક આવક રૂપિયા ૨,૪૩,૦૦૦/- હોવાનું નિર્ધારિત કર્યું છે.

૨૪. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાયરએ દલીલ કરી હતી કે, કારણ કે મૃતકની વય ૪૩ વર્ષ હતી, તેથી વર્તમાન આવક કરતાં ૫૦% જેટલી ભાવી આવક ઉમેરવામાં આવી શકતી નહોતી અને તેમના રજૂઆત મુજબ, સર્વોચ્ચ અદાલતે સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય અનુસાર, તે ૩૦% હોવું જોઈએ હતું. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આવકવેરા તરફની કપાતનો વિચાર સર્વોચ્ચ અદાલતે સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય મુજબ કરવામાં આવ્યો નથી.

૨૫. અમારા મત મુજબ, મૃતકની ભાવિ આવકનો વિચાર કરવા માટે ૫૦% ઉમેરણી કરવામાં ટ્રિબ્યુનલે કોઈ ભૂલ કરી છે એવું કહી શકાય નહીં. અમે ઉદ્દેખ કરી શકીએ કે જ્યારે સમાન દલીલ પ્રથમ અપીલ ક્રમાંક ૧૬ ઓફ ૨૦૧૫ તથા તેની સંલગ્ન બાબતોમાં, જેનો નિર્ણય ૩૦-૩-૨૦૧૫ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો, ઉઠાવવામાં આવી હતી, ત્યારે તેનો વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને સ્વીકારવામાં આવી ન હતી. ઉક્ત નિર્ણયમાં, અદાલતે પરિચ્છેદ પ.૩ થી પ.૬ માં

આ પ્રમાણે નોંધ્યું હતું:

“પ.૩ અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી મહેતાએ ત્યારબાદ દલીલ કરી કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આપવામાં આવેલ વળતરની રકમ પણ ઘણી વધારે છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે મૃતકની ઉંમર ધ્યાનમાં લેતા, ભાવિ આવકને પૂર્ણ પ્રમાણમાં ગણવામાં આવવી ન જોઈએ, પરંતુ ૫૦% સુધી ગણવી જોઈએ અને વધુમાં વધુ તે ૩૦% થઈ શકે. તેમજ, એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું કે દેખરેખના નુકસાન બદલ દર મહિને રૂ.૩,૦૦૦/- જેટલી કૃષિ આવક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાય તેવી નહોતી. ઈજાગ્રસ્ત દાવેદારે અપીલ કરેલ બીજી દાવા અરું યોજાઈ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે સુવિધાઓના વળતર માટે ટ્રિબ્યુનલએ રૂ.૨,૫૦,૦૦૦/- ની એકમુષ્ટ રકમ આપવી ન જોઈતી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, આ અદાલત અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરે તેવી રજૂઆત કરવામાં આવી. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે પોતાના તર્કના સમર્થનમાં રેશમા કુમારી અને અન્ય વિ. મદન મોહન અને અન્ય, (૨૦૧૩) ૯ એસ.સી.સી. ૬૫ માં અહેવાલિત, સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય ઉપર પણ આધાર મૂક્યો.પ.૪ ઉક્ત દલીલની તપાસ કરતાં એવું નોંધપર આવ્યું છે કે અવસાન પામેલ દિનેશભાઈ એલ.આઈ.સી.માં કામ કરતા હતા અને પગાર સ્લિપ પણ નોંધપર રજૂ કરવામાં આવી હતી. એ સાચું છે કે તેમની વય ૪૬ વર્ષ હતી, પરંતુ સંબંધિત પાસું એ છે કે એલ.આઈ.સી.ના કર્મચારીના મામલે નિશ્ચિત વાર્ષિક વધારો તેમજ આવકમાં વૃદ્ધિ થવાની નિશ્ચિત શક્યતાઓ, તેમજ પરિલાભો અને લાભો ઉપલબ્ધ રહેવાના હોય છે. દાવેદારોના કહેવા મુજબ, જો તેઓ સેવામાં ચાલુ રહ્યા હોત, તો તેઓ પ્રતિ માસ રૂપિયા ૪૦,૦૦૦/- કમાયા હોત. અકસ્માતના સમયે તેમનો પગાર રૂપિયા ૨૮,૪૯૧/- હતો. અમારી દૃષ્ટિએ, તેઓ એલ.આઈ.સી.ના નિયમિત કર્મચારી હતા અને આવકમાં વધારો તથા પરિલાભોમાં નિયમિત વૃદ્ધિ થવાની શક્યતાઓ હતી, એવી વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં, ભવિષ્યની આવક અંગે ૫૦%

વધારો ગણવામાં આવે, તો સરકારી અથવા અર્ધસરકારી સંસ્થા અથવા નિગમના કર્મચારી માટે એવી વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિ ગણાવી શકાય કે જેના આધારે વર્તમાન વેતનઆધારિત આવકના ૩૦% વધારાને ધ્યાને લઈને ભવિષ્યની આવક ગણવાના સામાન્ય નિયમથી વિમુખ થવું યોગ્ય બને. ટ્રિબ્યુનલએ ઉક્ત પાસાનો વિચાર કરીને વર્તમાન પગારમાં ૫૦% વધારો આપીને ભવિષ્યની આવકનું મૂલવણ કર્યું છે. ટ્રિબ્યુનલનો એવો અભિગમ ભૂલભર્યો ગણાવી શકાય તેમ નથી. પ.પ રેશ્મા કુમારી (ઉપરોક્ત) ના મામલે સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર મુકાયેલ આધાર અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલને કોઈ મદદરૂપ થઈ શકશે નહીં, કારણ કે સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૩૯ માં નોંધો કરતાં સ્પષ્ટપણે નીચે મુજબ નોંધ્યું છે:

ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતથી વિમુખતા માત્ર અસાધારણ પરિસ્થિતિઓમાં અને અત્યંત અપવાદરૂપ કેસોમાં જ ન્યાયસંગત ઠરી શકે. પ.૬ અમારા મત મુજબ, જ્યારે ન્યાયાધિકરણને પગારદાર વ્યક્તિના વર્ગનો વિચાર કરવાનો હોય ત્યારે તે કેસ મુજબ તથા તે કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ મુજબ બદલાઈ શકે છે. ભવિષ્યલક્ષી આવકના હેતુસર સરકાર અથવા અર્ધસરકારી નિગમ અથવા સંસ્થા સાથે કાર્યરત પગારદાર વ્યક્તિની ભવિષ્યલક્ષી આવકનો પાસો સામાન્ય પગારદાર વ્યક્તિની સરખામણીએ અપવાદરૂપ કેસ તરીકે વિચારણીય બની શકે, કારણ કે સરકારી અને અર્ધસરકારી સંસ્થાઓમાં વાર્ષિક નિશ્ચિત વધારો થતો હોય છે તેમજ ભથ્થાં અને પરિલાભોમાં પ્રમાણસર વધારો થતો હોય છે અને સાથે ગ્રેયુઈટી, રજાનું રોકડ રૂપાંતરણ વગેરે જેવા વધારાના લાભો પણ પ્રાપ્ત થતા હોય છે. વધુમાં, દર ૧૦ વર્ષે પગારધોરણના પુનઃસંશોધનની સંભાવના પણ એવો પાસો છે જેને, સરકાર અને અર્ધસરકારી કર્મચારીઓ નિયમિત સેવામાં હોય ત્યાં સુધી, સેવામાં વધુ બઢતીના પાસાથી પરે જઈને પણ અવગણવામાં આવી શકે તેમ નથી. આ પરિસ્થિતિઓમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો આ નિર્ણય અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને કોઈ મદદરૂપ થતો નથી.”

૨૬. જો હાલના કેસના તથ્યોનું ઉપર ઉલ્લેખિત અવલોકનોના પ્રકાશમાં પરીક્ષણ કરવામાં આવે, તો એવું પ્રતીત થાય છે કે મૃતક વધુ કે ઓછા પ્રમાણમાં સમાન પરિસ્થિતિમાં હતો, એટલા માટે કે મૃતક ગુજરાત સ્ટેટ ફર્ટિલાઇઝર કંપની લિ. માં કામ કરતો હતો જે એક સરકારી કંપની છે. વધુમાં, તેણે સેવામાં આશરે ૧૭ વર્ષનો ગાળો છોડ્યો હતો.

દાવેદારો તરફથી રજૂ થયેલા પુરાવા મુજબ, વર્ષ ૨૦૦૬માં એવું જણાવાયું હતું કે જો મૃત્યુ પામનાર સેવામાં યથાવત્ રહ્યો હોત, તો અકસ્માતના સમયે રૂ. ૧૩,૦૦૦/- ના બદલે તેનું વેતન રૂ. ૨૦,૦૦૦/- હોત. વધુમાં, વાર્ષિક વધારો, ગ્રેયુઇટી, રજા રોકડીકરણ તથા ભવિષ્યમાં વેતનમાનના પુનઃસંશોધન દ્વારા વેતનમાં થનાર નિશ્ચિત વધારો એવા પરિબળો છે, જે સરકારી કંપની ગણાતી ગુજરાત સ્ટેટ ફર્ટિલાઇઝર કંપની લિ.ના કર્મચારીઓના મામલામાં પણ સામાન્ય રીતે લાગુ પડે છે. આ પરિસ્થિતિઓમાં, વર્તમાન આવકમાં ૫૦% નો વધારો ધ્યાને લઈને ભાવિ આવકનો વિચાર કરવામાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી છે એવું કહી શકાય નહીં. તેથી, આ દલીલ સ્વીકારવામાં આવી શકે નહીં.

૨૭. પરંતુ આવકવેરાની કપાત અંગે ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ વિચારવા યોગ્ય છે. કારણ કે અકસ્માતની તારીખ ૫-૭-૧૯૯૮ છે અને સંબંધિત સમયે અમલમાં રહેલી મુક્તિ મર્યાદા રૂપિયા ૫૦,૦૦૦/- હતી, કરપાત્ર આવક દર વર્ષે રૂપિયા ૧,૯૩,૦૦૦/- થશે. જેમ અમે ઉપરોક્ત રીતે નોંધ્યું છે, તેમ ૧૯૯૯ની

એમ.એ.સી.પી. નં. ૫૦૫ (૨૦૦૭ની પ્રથમ અપીલ નં. ૪૪૮૦) ના મામલાની વિચારણા કરતી વખતે, મુક્તિ મર્યાદાથી વધુ આવક ઉપર ૧૦% કપાત કરવી યોગ્ય ગણાશે. તે અનુસાર, આવી રકમ રૂપિયા ૧૯,૩૦૦/- થશે અને તેને ગોળાકારે રૂપિયા ૧૯,૦૦૦/- ગણાવી શકાય. આ પરિસ્થિતિઓમાં, આવકવેરાની કપાત બાદ, મૃતકની ભવિષ્યલક્ષી આવક સહિતની આવક તરીકે શુદ્ધ રકમ દર વર્ષે રૂપિયા ૨,૨૪,૦૦૦/- થશે. આ રકમમાંથી ૧/૩ ભાગ વ્યક્તિગત ખર્ચ તરીકે ગણવામાં આવવાનો છે અને તેવી રકમ રૂપિયા ૭૪,૬૬૬/- થશે અને ૨/૩ ભાગ રૂપિયા ૧,૪૯,૩૩૩/- થશે, જેને ગોળાકારે દાવેદારોને વળતર નક્કી કરવાની દૃષ્ટિએ ભવિષ્યના આર્થિક નુકસાન માટે દર વર્ષે રૂપિયા ૧,૫૦,૦૦૦/- ગણાવી શકાય.

૨૮ . ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ૧૩ નો ગુણાંક લાગુ કરવામાં આવ્યો છે, જે ભૂલભર્યો છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે સરલા વર્મા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય અનુસાર, યોગ્ય ગુણાંક ૧૪ હોવો જોઈએ હતો. જો ઉપરોક્ત રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦/- પ્રતિ વર્ષની રકમ પર ૧૪ નો ગુણાંક લાગુ કરવામાં આવે, તો કુલ રકમ રૂ. ૨૧,૦૦,૦૦૦/- થશે.

૨૯. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા મિલકતના નુકસાન બાબતે રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/-, જીવનહાનિ બાબતે રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/- અને સ્નેહ તથા લાગણીના નુકસાન બાબતે રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/- મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે, જે અમારા મત મુજબ ઓછી રકમ છે. હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, મિલકતના નુકસાન, સ્નેહ

તથા લાગણીના નુકસાન અને જીવનહાનિના સંયુક્ત મથાળા હેઠળ રૂપિયા ૫૦,૦૦૦/- તેમજ અંત્યેષ્ટિ ખર્ચ બાબતે રૂપિયા ૫,૦૦૦/- મંજૂર કરી શકાય તેમ હતું.

તદનુસાર, કુલ રકમ રૂ.૨૧,૫૫,૦૦૦/- થાય છે, જ્યારે તેના સામે અધિકરણ દ્વારા વળતરની કુલ રકમ રૂ.૨૧,૪૧,૦૦૦/- મંજૂર કરવામાં આવી છે.

એવું પ્રતીત થાય છે કે મૂળ દાવેદારો રૂપિયા ૨૧,૪૧,૦૦૦/- ના વળતરથી સંતોષ પામેલા છે, કારણ કે તેમણે વૃદ્ધિ માટે કોઈ કોસ આક્ષેપ કે કોઈ અપીલ રજૂ કરી નથી. કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં, અમે ઉપરોક્ત અહીં નોંધેલા કારણોને ધ્યાનમાં લેતા, રૂપિયા ૨૧,૪૧,૦૦૦/- ની કુલ વળતરની રકમમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાનું કારણ ઊભું થતું નથી. તેથી, આ અપીલ નામંજૂર થવા પાત્ર છે અને અનુરૂપ રીતે નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૩૦. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે દાવેદારોમાંની એક, મૃતકની માતા જશુબેન, અવસાન પામ્યા છે, પરંતુ અન્ય બે દાવેદારો, એટલે કે મૃતકનો પુત્ર અને પુત્રી, હજી જીવિત છે. તેથી, બાકી રહેલા દાવેદારોને વળતર ઉપલબ્ધ રહેશે.

૩૧. ઉપરોક્ત આદેશના અનુસાર તમામ અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.(ન્યાયામૂર્તીશ્રી જયંત પટેલ)

(ન્યાયામૂર્તીશ્રી જી.બી.શાહ,)

This judgment has been translated using AI Tool

— M/s. Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.